

Гласило на Економски факултет - Прилеп

Бр. 2

Март 2011

Економија
научка
инвестиција
индекс
прилеп
финансии
бизнис
паринг
маркетинг
студент
менаџмент

Економски факултет – Прилеп ЕКВИЛИБРИУМ бр. 2

Редакциски одбор:

**Проф. д-р Ѓорѓи Манчески
Доц. д-р Марјан Ангелески
Проф. д-р Славица Роческа
Проф. д-р Гордана Витанова
Проф. д-р Гордана Трајкоска
Проф. д-р Димко Кокароски
Проф. д-р Љупчо Печијарески
Проф. д-р Каролина Илиеска
Доц. д-р Снежана Саламовска
Проф. д-р Маргарита Јанеска
Доц. д-р Димитар Николоски**

**лектура
Анкица Стојаноска**

**техничка обработка
Виолета Глигоровски**

**дизајн на насловна страница
Хари Дудески**

Воведен збор**Димитар Николоски****Почитувани,**

Вториот број на „Еквилибриум“ презентира нови и интересни содржини, што се надеваме дека ќе го привлечат вашето внимание. И покрај тоа што секој почеток, сам по себе, е тежок и неизвесен, сепак, за нас е предизвик „Еквилибриум“ сè пошироко да допира до читателската јавност. Затоа, се потрудивме, покрај електронската верзија, нашето гласило да го доживее и своето печатено издание што ќе биде лесно достапно за различните слоеви читателска публика. Во меѓувреме, со одлука на деканот на Факултетот, проф. д-р Ѓорѓи Манчески, е формиран Редакцискиот одбор на гласилото, а именувани се и лицата задолжени за лектура и техничко обликување. На овој начин, „Еквилибриум“ се промовира во етаблирано списание коешто ќе информира и ќе биде отворено за сите вработени во Факултетот, како арена за дебатирање интересни економски теми.

И во овој број доминираат рубриките коишто претендираат да станат вообичаени за гласилото на Економски факултет-Прилеп. Имено, тука ќе ги споменеме текстовите со информативен карактер, преку коишто сакаме да ги промовираме тековните настани во Факултетот, како што се: Недела посветена на компанија, пригодните предавања на истакнати стручњаци од бизнисот, кои гостуваат како предавачи, како и новата докторска Програма за претприемништво и менаџмент на мали и средни компании. Покрај тоа, треба да се споменат и рубриките посветени на интервју со истакнат бизнисмен и макроекономскиот барометар што овојпат се однесува на информации од Македонската берза. Особено збогатување на содржините во „Еквилибриум“ дава методолошкото катче што, во овој број, е посветено на определување на делокругот на методологијата, а не помалку интересни се и останатите текстови со стручни економски и сродни содржини. Свое место и посебно

значење во ова гласило наоѓаат и текстовите од студентите што, сами по себе, зборуваат за разновидноста на студентскиот живот.

На ова место, би сакал да го најавам „Отворениот ден“ на Економски факултет-Прилеп, што треба да се случи на 6 април, оваа година. За овој настан на Факултетот се предвидуваат повеќе активности во текот на целиот ден коишто ќе имаат за цел да ги промовираат наставните програми, условите за студирање, како и спектарот останати активности коишто идните студентите ќе ги имаат како можности, доколку се определат да се запишат на Економскиот факултет-Прилеп. Во тој контекст, подготвен е богат промоциски материјал, а вработените наставници, соработници и останатиот персонал на Факултетот ќе бидат на располагање да се претстават во најдобро светло пред идните студенти. Се очекува средношколците во голем број и од различни краеве на Република Македонија организирано да не посетат и да се запознаат со предностите да се студира на овој Факултет во Прилеп. Се надеваме дека ваквите отворени денови ќе станат вообичаена пракса на Факултетот и за нивното реализирање „Еквилибриум“ редовно ќе информира.

Сметаме дека „Еквилибриум“ продолжува успешно да балансира помеѓу различните економски теми и да донесува информации коишто ќе ви бидат од ваша корист. Впрочем, тоа претставуваше идејната концепција за која, искрено се надеваме дека ќе ги обедини различните видувања и ќе даде придонес во развојот и поупларизацијата на економската наука. Очекуваме нагорната тенденција на „Еквилибриум“ да продолжи и натаму, како во бројноста и квалитетот на текстовите, така и во стекнување сè помасовна читателска публика.

СОДРЖИНА

Воведен збор

Димитар Николоски

стр. 3

Иницијативи: Недела на деловен субјект

Оливера Костоска

стр. 5

Истакнати стручњаци од практиката во наставата на Факултетот

Марјан Ангелески

стр. 6

Нова програма за докторски студии: Претприемништво и менаџмент на мали и средни претпријатија

Марика Башеска-Ѓорѓиеска

стр. 7

Еден поинаков поглед на економијата Осврт кон книгата „Потеклото на богатството“ од Ерик Бенхокер

Димитар Николоски

стр. 8

Определување на делокругот на методологијата

Љупчо Печијарески

стр. 10

Атрактивноста на *Hedge-Like Mutual Funds*

Димко Кокароски

Татјана Цалева

стр. 14

Напиши збор за...

Анкица Стојаноска

стр. 16

Индивидуализмот versus колективната свест

Виолета Глиглоровски

стр. 17

We are progress

Христина Михајловска

стр. 17

Интервју со г-дин Илијанчо Гаговски Канал ВИЗИЈА

стр. 18

Како до размена на студенти и пракса во странство?

АИЕСЕК-Прилеп

стр. 19

Преглед на Македонската берза

Анета Ристеска

стр. 21

Иницијативи: Недела на деловен субјект

Оливера Костоска

Партнерството меѓу универзитетите и бизнис секторот е иницирано од потребата за зацврстување на образовниот систем, како стратегија за подобрување на релевантноста на наставните и истражувачките содржини во универзитетите. Бранот на глобализацијата сè повеќе ја наметнува потребата од поголема усогласеност на универзитетскиот систем со тековната побарувачка, преку продуцирање кадри кои ќе бидат релевантни за потребите на економијата. Од друга страна, пак, интензивната глобална конкуренција и брзите технолошки промени сè повеќе ја трансформираат компетитивната средина и ја иницираат потребата од перманентно подобрување на технологијата и знаењето од страна на бизнисите со цел тие да обезбедат долгорочен просперитет. Токму поради можноста за интегрирање на знаењето и искуствата, како и стекнувањето заемни придобивки, се наметнува потребата од воспоставување соодветна поврзаност меѓу универзитетите и бизнис секторот.

Проширувањето и интензивирањето на соработката со бизнис заедницата претставува суштинска компонента на стратешката ориентација на Економскиот факултет-Прилеп за динамично прилагодување и креативна партиципација во процесите на економскиот развој на Република Македонија. Трансферот на знаење, креирањето профитабилни можности,

размената на солидни практики и искуства, како и развивањето алтернативи за поблиска соработка и решавање на заедничките проблеми ја иницираа потребата од создавање широка платформа на долгорочни партнерства меѓу Факултетот, деловните субјекти, бизнис асоцијациите, како и приватните и јавните институции и организации. Во принцип, овој пристап би имал инструментален карактер во развивањето проблемски засновани педагошки модели, каде што голем дел од образовната работа орбитира околу еден комплексен систем од реални проблеми за кои тие, работејќи во групи, се обидуваат да дефинираат соодветни решенија во научен контекст. Составен дел на иницијативите на Факултетот за ефикасно прилагодување кон динамиката на промените во окружувањето и модернизација на едукативната понуда со нови содржини, методи и пристапи е етаблирањето на Центарот за перманентно професионално усовршување. Во рамките на основните постулати за негово функционирање и дефинираните програмски определби, Центарот презема соодветни активности за зацврстување и продлабочување на соработката со бизнис секторот. Токму поради тоа е предвидена Недела на конкретен деловен субјект со цел студентите да се запознаат со неговото функционирање, а во истовреме да се стекнат со практични знаења што ќе можат да ги имплементираат во иднина. Во оваа насока, во просториите на Економскиот факултет-Прилеп беше организирана „Недела на Дониа“, при што беше извршена промоција на производите, како и презентација на кратката историја, развојот и стратегиите на прехранбената индустрија „Дониа“, од страна на г-нот Дражен Котески, директор на продажба и маркетинг во „Дониа“ ДОО – Прилеп. Активностите на Центарот, поврзани со реализацијата на проектот „Недела на определен деловен субјект“, го задржаа својот континуитет и преку остварената соработка со АД „Млекара“ Битола. Притоа, по извршената дегустација на производите, директорот за контрола на квалитетот, г-ѓа Радмила Василевска и *trade marketing* координаторот, г-ѓа Поликсена Ристеска, ги запознаа студентите и останатите

заинтересирани слушатели со развојот и стратегиите на најуспешната млечна индустрија во Македонија. Исто така, студентите од прва година студии, во рамките на практичната настава, ги посетија овие деловни субјекти за подетално да се запознаат со нивните производни и организациски процеси.

Уште повеќе, ваквиот пристап овозможува информирање на работодавачите за расположливиот висококлучен кадар кој се едуцира на Факултетот и согледување на можностите за негово вработување во иднина. Поаѓајќи од сознанието дека овие активности можат да водат кон развивање соодветни вештини, подобрување на квалитетот на едукација и мотивација на студентите, како и фаворизирање на тимската работа и интердисциплинарниот пристап, Центарот за перманентно професионално усовршување ќе продолжи со натамошно поттикнување и зацврстување на соработката со бизнис секторот преку проширување на содржините и диверзификација на преземените активности.

Истакнати стручњаци од практиката во наставата на Факултетот

Марјан Ангелески

Економскиот факултет-Прилеп во изминативе неколку месеци воспостави практика за реализирање предавања на современи, атрактивни и апликативни теми, реализирани од истакнати стручњаци од практиката. Овие предавања претставуваат главна алка во поврзувањето на теоријата со праксата, надополнувајќи ги теоретски стекнатите знаења на студентите со практични содржини. На овој начин, студентите изворно се запознаваат со практичните аспекти на бизнисите и менаџментот со што се олеснува нивното подоцнежено вклучување во реалниот професионален живот. Од октомври 2010, па сè до денес вакви предавања имаат

реализирано следниве истакнати стручњаци од практиката:

Ристо Гоговски на тема:

„Како до првиот милион евра“;

Горан Стојановиќ на тема:

„PR активностите и мерење на нивните ефекти“;

Софче Јовановска на тема:

„Од стратегија до реалност – управување со бизнис процесите“;

Марјан Костадиновски на тема:

„Берзанско работење и on-line тргување со деривати“;

Дарко Перушески на тема:

„Основни параметри за ефикасно искористување на средствата за ТВ реклама“;

Рената Петревска Нечовска на тема:

„Теорија на игри без граници“;

Сашко Миленкоски на тема:

„Корпоративната култура како основа за градење препознатлив бренд“;

Илијанчо Гаговски на тема:

„Технологиите како катализатори на иднината“;

Бошко Богданоски на тема:

„Впачување на стечајната маса и намирање на доверителите“;

Ваквата практика на Економскиот факултет-Прилеп ќе продолжи и натаму преку вклучување во наставата и на други стручњаци од праксата со што на студентите ќе им бидат понудени интересни и применливи содржини

**Нова програма за докторски студии:
Претприемништво и менаџмент на
мали и средни претпријатија
Марика Башеска-Ѓорѓиеска**

Почетокот на втората декада од овој милениум Економскиот факултет - Прилеп го одбележува со стабилрањето на првата докторска програма од областа на претприемништвото и менаџментот на мали и средни претпријатија во земјите од Западен Балкан, како трет циклус. Целта на оваа програма за докторски студии е зголемувањето на нивото на научен пристап и претприемачка култура во земјите на Западен Балкан, како и зајакнување на поврзаноста со пазарот на труд. Основата за успешен развој на структурата и моделот на оваа докторска програма е веќе развиениот модел на докторски студии, како трет циклус за општествените науки врз основа на ТЕМПУС проектот, што беше имплементиран од страна на Економскиот факултет - Прилеп во претходниот тригодишен период. Оваа програма се воспоставува благодарение на грантот добиен од страна на Европската Комисија преку нејзината Извршна агенција за едукација, аудиовизија и култура. Проектот е резултат на напорите на 12 партнери, од коишто пет се универзитети од Западен Балкан, три универзитети од Европската унија, како и три организации од бизнис заедницата. Во тој контекст, на 24 јануари 2011 година, во просториите на Ректоратот на Универзитетот „Св. Климент Охридски“-Битола (УКЛО) се одржа прва средба на сите партнери во проектот. Со состанокот раководеше проф. д-р Марика Башеска-Ѓорѓиеска, како локален координатор на проектот. На оваа средба претставниците на партнерите имаа можност меѓусебно да се запознаат, да ги претстават своите институции и да расправаат за активностите што им престојат во рамките на реализацијата на проектот во наредниот тригодишен период. Средбата ја поздравил:

проф. д-р Љупчо Трпезаноски, проректор на УКЛО и проф. д-р Никола Крстановски, координатор за ЕКТС на УКЛО.

Во рамките на спроведувањето на првата активност на проектот, на 25 јануари 2011 година, во просториите на Економскиот факултет - Прилеп се одржа Почетна конференција. Во официјалниот дел свои обраќања имаа ректорот на Универзитетот „Св. Климент Охридски“ - Битола, проф. д-р Златко Жоглев, деканот на Економскиот факултет - Прилеп, проф. д-р Ѓорѓи Манчески, регионалниот координатор на проектот, проф. д-р Марика Башеска-Ѓорѓиеска и координаторот на ТЕМПУС канцеларијата при Министерството за образование и наука д-р Снежана Билик-Сотировска.

Во работниот дел, пак, проф. д-р Марика Башеска-Ѓорѓиеска и проф. д-р Масимо

Бијанки од Болоњскиот универзитет ги елаборираа целите на овој проект, како и придобивките што универзитетите, бизнис заедницата и студентите ќе ги стекнат со неговата

имплементација. Во

продолжение професорите Џоаким Вергес од Универзитетот во Барселона, Клод Бертоми од Универзитетот во Ница и Масимо Бијанки од Универзитетот во Болоња презентираа докторски програми коишто се организирани на нивните универзитети и ги пренесоа нивните искуства и најдобри практики. Овој проект ќе овозможи универзитетите од Западен Балкан да развијат и имплементираат нов приод во организирањето докторски програми со користење на искуствата на универзитетските партнери од ЕУ, но и за развој на наставните програми, согласно потребите за развој на бизнис заедницата и националната економија. Тоа ќе им помогне во развојот и имплементацијата на нови наставни методи (интерактивни методи, семинари, учење од далечина), наменети и прилагодени за докторските студенти. Меѓу другото, проектот ќе придонесе за развој на методологијата за истражување и примена на

методите за истражување, како главен дел на докторските студии и ќе ја дефинира методологијата на распределба на ЕКТС за соодветните студиски предмети и докторска дисертација. Исто така, со овој проект ќе се подобрат интелектуалните и инфраструктурните капацитети на универзитетите, врз основа на инвестирањето во надградба на знаењата и вештините на академскиот и административниот кадар и студентите, како и врз основа на големата инвестиција во современата информатичко-технолошка опрема. На овој начин, Универзитетот „Св. Климент Охридски“ – Битола, преку Економскиот факултет – Прилеп, дава сопствен придонес во остварувањето на една од најзначајните цели на Болоњскиот процес, т.е. етаблирањето трициклична структура во високото образование.

DOCMEs

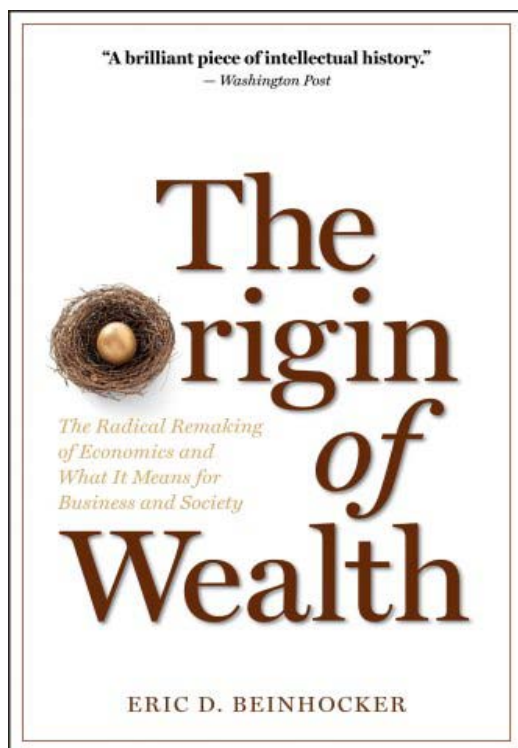

Еден поинаков поглед на економијата Осврт кон книгата „Потеклото на богатството“ од Ерик Бенхокер

Димитар Николоски

Развојот на научната мисла низ историјата може да се согледа како низа од последователни мирни периоди, прекинувани од бурни интелектуални револуции, кога еден концептуален поглед на светот се заменува со друг. Според филозофот Томас Кун, секоја таква промена во научниот развој е позната под терминот „смена на парадигми“ и тој денес особено е експлоатиран меѓу академската јавност. Она што авторот на книгата „Потеклото на богатството“, Ерик Бенхокер го тврди е дека економијата се наоѓа токму на прагот од една смена на парадигми, што се должи на сосема поинаков концептуален поглед. Имено, пред економската наука денес, сè повеќе се исправа предизвикот за инкорпорирање на најновите достигнувања од другите научни подрачја коишто овозможуваат посоодветен третман на традиционалните економски феномени. Од тој аспект, генијалноста на книгата е во големата синтеза што Е. Бенхокер ја прави меѓу различните полиња на истражување, вклучувајќи ги физиката, еволутивната биологија, антропологијата, психологијата, теоријата на игри, информациската теорија и економската историја за да ја раскаже приказната за тоа зошто традиционалната неокласична економска теорија потфрлила и на кој начин функционира економијата на комплексност.

Авторот Е. Бенхокер, својата книга ја посветува на фундаменталните прашања во економијата, како што се: богатството, начините на коишто тоа се создава и како може да се зголемува. Глобалната економија, во денешни услови, претставува извнредно комплексен систем, благодарение на чие функционирање го должиме нашето опстојување. Нејзиното речиси перфектно функционирање се должи на фактот што економијата претставува еволутивен систем, при што универзалниот алгоритам на еволуцијата е имплементиран во супстратот на секоја човекова економска активност.

Според тоа, економијата, сфатена како комплексен адаптивен систем, повлекува повеќе импликации што го предизвикуваат важењето на традиционалните економски концепти.

Традиционалната економија својот најголем подем, како научна дисциплина, го постигна во текот на минатиот век и таа се заснова на теории што, во најголем број, и денес доминираат во современите учебници. Меѓу најраните придонеси кон развојот на традиционалната економија треба да се споменат: ефикасната алокација на ресурсите поттикната од „невидливата рака“ на Адам Смит, концептот на пазарен еквилибриум на Леон Валрас, создаден врз принципите на врамнотежување сили кај физичките системи, проблемот на економски избор, формулиран од страна на Стенли Џивонс и концептот на економска оптималност, дефиниран од страна на Вилфредо Парето. Подоцнежната неокласична синтеза овозможува економијата да се востолочи во наука со ригорозни и добро дефинирани математички модели

коишто го опишуваат функционирањето на економската реалност.

И покрај општата прифатеност и нејзиното доминантно влијание врз политиките, сепак, традиционалната економска наука не успева да го оствари сонот за целосно интегрирање на микро и макроперспективите. Тоа, пред сè, се должи на употребата на нереалистични претпоставки, како што се: перфектна рационалност на економските агенти и претерано симплифицирање на сложените економски системи. Неокласичните модели, што се во сржта на традиционалната економија, всушност се изградени врз неправилно употребена метафора. Имено, како резултат на позајмените концепти од физиката во доцниот деветнаесетти век, економијата долго време се класифицира како затворен систем во којшто постои еквилибриум, што воопшто не кореспондира со вистинската економска реалност.

Последниве две децении се период на значаен напредок во економската наука и појава на тн. економија на комплексност, којашто повеќе наликува на истражувачка програма, отколку што претставува единствена синтетизирана теорија. Целта на економијата на комплексност е да ги употреби најновите достигнувања во другите природни и општествени науки за подобро разбирање на економијата како отворен и динамички систем. Во тој контекст, економската еволуција претставува заеднички производ на прилагодување и усовршување што резултира во креирање на редот што го гледаме во нашето технолошко, општествено и економско окружување. Економијата на комплексност се разликува од традиционалната економија во однос на петте тн. „големи идеи“ за динамиката, економските агенти, мрежите, појавите и еволуцијата. Во поглавјата што следат, авторот ги објаснува овие идеи и начинот како тие можат да се инкорпорираат во создавањето нова економска парадигма.

Користејќи ги најновите достигнувања, Е. Бенхокер доаѓа до заклучок дека создавањето на вредноста се одвива според процес што вклучува три услова, и тоа:

иреверзибилност, ентропија и прилагодување. Имено, сите економски трансформации, што резултираат во создавање вредност, претставуваат процеси што се одвиваат во една насока, придонесуваат за локално намалување на ентропијата во економските системи и се прилагодени на човечките потреби. Натаму, авторот ги разработува потенцијалните импликации на ваквите услови за креирање стратегии во компаниите, усовршување на организациската поставеност, функционирање на финансиските пазари и спроведување на политиките.

На крајот од книгата, Е. Бенхокер заклучува дека сè уште постојат нерешени економски и општествени развојни проблеми чие решавање наметнува потреба од визија и мудрост кај политичките и бизнис лидерите. Сепак, кај еволутивните системи моќта не доаѓа одозгора-надолу, туку одоздола-нагоре. За таа цел, е потребно да се креира функција на прилагодување што ќе наметнува нашите бизниси, влади и научни институции да имаат долгорочен поглед и да ги задоволуваат глобалните потреби на сеопфатен и одржлив начин. Доколку се креира таква функција на прилагодување, тогаш овие институции и економијата неминовно ќе се адаптираат и ќе одговорат на тоа барање. Сите ние претставуваме дел од глобалното мисловно општество, а начинот на којшто тоа ќе се развива зависи од сите нас.

Определување на делокругот на методологијата

Љупчо Печијарески

При определувањето на делокругот на методологијата посебно место завзема прецизното утврдување на поимите научен метод и научна теорија. Тоа е неопходно затоа што во литературата, честопати, се поистоветуваат методот со методологијата, при што не се прави најјасна разлика во односите методот - научната теорија и научната теорија - методологијата. Во тој контекст, во оваа прилика ќе се задржиме на тоа што претставува методот, а што научната теорија, за во следниот билтен да зборуваме како за нивниот меѓусебен однос, така и за нивната релација со методологијата.

Научен метод

Терминот метод има старогрчко потекло и означува пат, истражување, барање начин да се стигне до определена цел. Аналогно на ова, примената на метод во науката има за цел да го трасира патот кон новите сциентистички сознанија. Имено, методот, во основа, претставува облик на истражувачка практика во науката, односно начин на истражување што се применува во определена наука, чија основна задача е, со целисходно осмислени постапки и процедури, да се стигне до објективно и вистинито научно сознание. Со самото тоа тој е составен дел од истражувачката дејност на секоја наука, при што секогаш е зависен од нејзината содржина, односно од нејзиниот предмет на истражување. Притоа, треба да се истакне дека, при појмовното определување на методот, различни пристапи се фокусираат на различни негови аспекти. Така, доколку се поаѓа од епистемолошката определба на науката, тогаш научниот методот можеме да го определиме како мисловен, целисходен, рационален систем од идеи, правила, норми, постапки, дејствија и средства избрани според определени научни критериуми којшто ни овозможува стекнување определено научно сознание. Вака дефинираниот метод овозможува стекнување плански осмислени, објективни, прецизни, проверливи, суштински и систематизирани знаења, за разлика од стекнувањето знаења без примена на научниот

метод коишто се субјективни, случајни, стихијни, несистематизирани и произволни.

Методот претставува систем што се темели на определени филозофски и научни претпоставки и на нив соодветни логички правила, техники и процедури со помош на коишто се доаѓа до научно сознание. Со методот се откриваат нови факти и нови знаења; се стекнуваат нови знаења врз основа на претходно познати факти; и во рамките на постојните сознанија се врши систематизација на вистинитите од помалку вистинитите или невистинитите сознанија.

Во методот можат да се разликуваат три целини: фундаментални филозофски и епистемолошки претпоставки; техниките што се користат за собирање на податоците; и правилата и процедурите со коишто собраните податоци се обработуваат.

Фундаменталните филозофски и епистемолошки претпоставки се однесуваат на основните замисли за потеклото на стварноста и нејзиното сознавање, како и на логичките правила со коишто се формираат и користат мисловните категории. Станува збор, значи за логичките основи на мисловниот апарат со помош на којшто општествената стварност може научно да се спознае. Исто така, овој дел ги содржи основните замисли за специфичностите на истражуваните појави и научната стратегија, каде што станува збор за правците и парадигмите за развој на науката.

Техниките што се користат за собирање нови научни податоци и информации во себе ги вклучуваат: посматрањето, експериментот, интервјуто, анкетата, тестовите, скалите за мерење и сл. Значајно е да се истакне дека еден метод може да има повеќе техники на истражување. Притоа, секоја техника има свои инструменти на истражување.

Правилата и процедурите со коишто собраните податоци се обработуваат се темелат врз определени стандардизирани постапки, како што се: класифицирање, систематизирање, споредување, толкување, анализирање и синтетизирање на податоците. Тие во себе, истовремено, инкорпорираат различни методи за реализирање на своите цели зададени во конкретниот проект на истражување.

Од претходното можеме да заклучиме дека методите, во текот на истражувањето, можат да се јават во различни негови фази, низ различни

модалитети, при што тие функционираат врз определени техники на истражување коишто, едноставно кажано, претставуваат конкретно применливи облици на самите методите, логистички поткрепени врз определен инструментариум.

Аналогно на ова следи дека е неопходна темелна класификација на методите за да можеме во целост, и според определен логички редослед, да ја разјасниме нивната примена во истражувачкиот процес. Тука се јавуваат и првите проблеми, затоа што методите можат да бидат класифицирани според повеќе критериуми: степенот на општост, предметот што се истражува, употребливоста, примената, инструментариумот и сл., при што еден ист метод или негов модалитет може да припаѓа на различни групи методи.

Сепак, независно од оваа потешкотија, генерално, разликуваме: основни методи, општонаучни методи, методи на одделни групи науки; методи за собирање на податоци, методи за обработка на податоците, теоретски, искусствени, квалитативни и квантитативни методи. Иако со ова набројување списокот не е исцрпен, сепак, сосема е доволен за да даде јасен преглед на состојбите.

Основните методи (анализа, синтеза, апстрахирање, конкретизација, специјализација, генерализација, дедукција и индукција) своето име го добиле според тоа што тие претставуваат основа за сите преостанати методи во истражувањето. Од друга страна, овие методи се именувани и како основни посебни методи или само посебни методи, затоа што ниту еден од нив не претставува потполн метод.

Општонаучни методи (статистички метод, метод на моделирање, аксиоматскиот метод, компаративниот метод, хипотетички дедуктивен метод и сл) се оние што можат да се применуваат во сите науки (и во природните и во општествените).

Методите на одделните групи науки, во голема мера се условени од областа на истражувањето. Тие, од една страна, се изведени од основните методи, а од друга, најчесто, претставуваат модалитети на определени општонаучни методи (обогадени со нови техники и инструменти) што добиваат свои специфики во зависност од карактеристиките на предметот на истражување.

Методите за собирање податоци, како и методите за обработка на податоците, евидентно, своето име го добиле според функцијата во процесот на истражувањето. Притоа, меѓу нив постои извесна корелација и поврзаност којашто произлегува од фактот што тие се применуваат во различни фази од еден процес што има заедничкиот предмет на истражување.

Теоретските методи се темелат врз апстрактни теоретски принципи и логички правила, како што се, на пример, силогизмите, дедукцијата, генерализацијата и сл. Тие, поаѓаат од теоретски потврдениот квантум на знаења и информации, при што овозможуваат ново преконпонирање на сознанието, а со тоа се осветлуваат новите димензии на проблемот.

Искусствените методи, пред сè, се во функција на собирање податоците. Тие, овозможуваат, врз основа на добиените нови информации, да се проверат поставените хипотези врз коишто се темели истражувањето. Без нивна помош е неможно е да се согледа теоретската валидност на истражувачката постапка.

Се чини, дека од сите поделби на методите, најпроблематична, од аспект на нивната функција, е онаа според којашто тие се делат на квантитативни и квалитативни. Имено, иако определени методи, особено оние во коишто се применуваат формално-логичките принципи (математиката) многу повеќе се насочени кон утврдување на квантитативните особености на истражуваната појава, односно покажуваат поголем интерес за квалитативниот аспект на проблемот, сепак и тие, во извесна мера, може да биде во функција на согледување и на квалитативните аспекти на предметот на истражување. Во тој контекст многу поправилно би било да се зборува за два типа анализа: квантитативна и квалитативна при што, секако, определени методи повеќе се во функција на првиот, а други на вториот тип анализа.

Научна теорија

Сите облици и процеси на научното сознание во себе инкорпорираат две меѓусебно тесно поврзани круцијални активности: сетилната практична дејност и теоретското мислење. Тие го определуваат непосредниот предмет, основните содржини и цели, како и критериумите, осмисленоста, вистинитоста и вредностите на целокупното човечко сознание. Во тој контекст, може да се каже дека теоријата, како

синтезирано мисловно сознание за праксата, во себе го инкорпорира апстрактниот дел на тоа сознание. Аналогно на ова, научната теорија претставува обид, по рационален пат, врз основа на определени логички законитости, да се постигне висок степен на објективност, веродостојност, прецизност, проверливост и општост на осознаеното, при што главна нејзина задача е да ги поврзи постојните и новите сознанија во еден заеднички систем, во којшто тие ќе бидат меѓусебно условени. Несомнено, оттука следи дека научната теорија претставува систем на научни постапки, ставови и судови за определени видови појави. Во неа се инкорпирани и општи, и посебни научни постапки со помош на коишто теоријата ја остварува врската со конкретната општествена стварност.

Истовремено, научната теорија го дефинира и правецот на научното истражување, односно го определува неговиот делукруг. Имено, секоја наука (научно истражување) го насочува своето внимание само на определен мал дел појави и процеси што се случуваат во стварноста. Во спротивно, доколку предмет на истражување, во ист момент, се бројни, различни, процеси и појави, тогаш не можат да се добијат научно релевантни податоци за она што се истражува. На тој начин, пакнаучната теоријата помага во изборот на проблемот и предметот на истражување.

Научната теорија, исто така, игра важна улога во: градењето на категоријалниот апарат (основните поими со коишто определена наука се служи); во изработката на концептот на класификациската шема за систематизација на податоците; воопштувањето (генерализацијата) на добиените поединечни сознанија; објаснувањето на законитостите (низ нивно заемно поврзување и коментирање); поставувањето на научните хипотези; интерпретацијата, описот и објаснувањето на научните појави што се истражуваат; укажувањето на празнините во нашето знаење; отфрлање определените делови од самата теорија, што не се во согласност со новите научни факти, при што создаваат претпоставки за нови формулации на постојната теорија; и, сосема за крај на ова набројување, таа е антиципатор на спознавање нови процеси и појави.

Од претходното евидентно следи дека научната теорија има интеграциска функција, при што добиените податоци од истражувањата престануваат да бидат изолирани аналитички сознанија за некое поединечно искуство (процес или појава). Притоа, таа во себе го вклучува ставот на познатиот схоластичар Окам, според кој поимите треба да се сведат на најнеопходната мера. Ова барање за едноставност е поврзано со стремењето теоретските сознанија да бидат јасни, определени (прецизни) и полесно применливи.

Оваа многу повеќе скицирана, отколку темелно елаборирана анализа за структурата и епистемолошките функции на научната теорија треба да ја надополниме со начинот на нејзиното настанување (формирање). Имено, претходната анализа недвосмислено упатува на заклучокот дека научната теорија има дедуктивна структура што, многу често, води кон тоа нејзиното настанување да се сведува на аналитичко-дедуктивниот пристап. Во тој контекст, треба да се има предвид дека научната теорија е производ и на други пристапи: емпириско-аналитичко-генерализаторски; емпириско индуктивен; хипотетичко дедуктивен, како и различни комбинирани начини. Од друга страна, кога е во прашање аналитичко дедуктивниот пристап, тогаш може да се каже дека во литературата честопати не се прави разлика меѓу примената на дедукцијата во формалната логика и дедуктивните содржински теории. Така, во математичката дедукција или во дедукцијата во формалната логика, доколку постапката (начинот - процесот) на заклучување е точна, исправноста на заклучокот зависи само од појдовниот аксиом. Имено, сè додека формалните математички или логички модели не се применат во некоја конкретна искуствена ситуација (област), воопшто не се поставува прашањето за нивната вистинитост, туку само се бара тие да бидат логични и математички кохерентни. Додека кога се во прашање дедуктивните содржински теории (што се однесуваат на процеси и појави со конкретна содржина), тогаш точноста на постулатот (појдовната претпоставка) зависи од тоа дали искуствените заклучоци што се изведени од него го потврдуваат него во однос на дадената конкретна содржина на којашто тој се однесува. Тоа значи дека теоретско-содржинската дедукција, поаѓајќи од еден поширок спектар на заклучоци коишто директно се однесуваат на конкретната стварност и нивната точност зависи

исправноста на постулатот или постулатите врз коишто таа е изградена.

Едноставно кажано во формалната логика и математиката воопшто не се доведува во прашање точноста на аксиомот, додека во дедуктивните содржински теории исправноста на постулатот се потврдува или негира во зависност од искуствената основа, што може да води и кон промени во самото теоретско сфаќање (научната теорија). Значи, доколку определени искуствени факти константно не се во согласност со определена теорија и нејзините основни постулати, тогаш не се менуваат фактите, туку мора да се промени теоријата. Тоа зборува во прилог на констатацијата дека научната теорија втемелена врз дедуктивните содржински теории не е совршена и апсолутна што, од една страна, ја намалува нејзината егзактност, но од друга страна ја прави да биде многу пофлексибилна кон промените што се случуваат во конкретната општествена стварност.

Атрактивност на *Hedge-Like Mutual Funds*

Димко Кокароски
Татјана Цалева

Hedging е практика на купување и држење хартии од вредност заради намалување на ризикот на портфолиото. *Hedging*-от може да звучи како внимателен пристап за инвестирање, наменет да обезбеди суб-пазарен враќање, но често се смета за најагресивен за инвеститорите кои „*hedge*-ираат“.

Hedge фондовите уживаат огромни добивки, користејќи алтернативни стратегии, што често ги надминуваат традиционалните инвестиции, како што се, на пример, акциите, заедничките фондови и обврзниците. Нивниот успех доведе до релативно нова класа на заеднички фондови, како имитација на *hedge* фондови, преку усвојување и прифаќање алтернативни стратегии. Овие релативно нови алтернативни фондови се нарекуваат „*hedge-like mutual funds*“ или „алтернативни заеднички фондови“ (*alternative mutual funds*). Што се однесува до историјата на *hedge-like mutual funds*, познато е дека првично тие се јавија како одговор на успехот на *hedge* фондовите, коишто се ексклузивни инвестициски двигатели, ограничени на акредитирани инвеститори. *Hedge*, како заеднички фонд, им нуди на традиционалните инвеститори можности да менаџираат со нивните пари во рамките на портфолијата, преку користење некои од веќе познатите алатки и инвестициски стратегии, достапни единствено за менаџерите на *hedge* фондот. *Hedge-like mutual funds* ја стекнаа својата популарност преку капитализирање на популарноста на *hedge* фондовите, бидејќи одржувањето на сигурноста на инвестирање и транспарентноста се пронајдоа токму во овие заеднички фондови. Заедничките фондови, обично, се почувствителни на промените на пазарот и имаат поголема транспарентност за инвеститорите, отколку *hedge* фондовите.

Дел од она што ги привлекува инвеститорите кон *hedge-like mutual funds* е

можноста од повисоки враќања на вложувањата. Другата „симпатија“ се наоѓа во способноста да се имплементираат алтернативни стратегии, без да се биде индивидуа со висока нето вредност. Имено, *hedge-like mutual fund* е достапен за инвеститорите со просечни приходи. Поточно, тој им овозможува на инвеститорите со просечни приходи да уживаат во светот на алтернативните инвестиции и да ја искористат можноста за диверзификација на нивните портфолија на уникатен начин.

Hedge-like mutual fund користи широк спектар алтернативни стратегии. Како популарна стратегија е веќе спомнатата тн. „*long-short*“ стратегија. Карактеристично за неа е тоа што лицето купува акции за да ги држи сè додека (истовремено) врши продажба на акциите. Друга *Hedge-like mutual fund* стратегија е пазарно-неутралниот заеднички фонд или *market-neutral mutual fund* каде што постои подеднаква поделба на долгите и кратки позиции. Ценовноста на *hedging* инструментите е поврзана со потенцијалниот *downside risk* на хартијата од вредност. *Downside risk*, а последователно и цената на опцијата, примарно е функција на времето и нестабилноста.

Индекс инвеститорите сè почесто покажуваат интерес за *hedging*-от заради ублажените ценовни опаѓања, наместо острите опаѓања, бидејќи овие типови ценовни опаѓања се многу непредвидливи, а релативно секојдневни. Така, за овие инвеститори тн. „*bear put spread*“ може да биде рентабилно решение. Во стратегијата *bear put spread* инвеститорот купува опција со висока *strike* цена и продава една со пониска цена, и тоа во истиот ден на истекување. Треба да се забележи дека ова обезбедува лимитирана заштита, а максималната исплата е разликата меѓу две *strike* цени. Честопати ова е доволна заштита при справувањето со благи до умерени опаѓања.

Друг начин да се извлече најголемата вредност од *hedge*-от е купувањето најдолга пут опција којашто е на располагање. Генерално, ценовната разлика меѓу

шестмесечната пут опција и тримесечната опција е околу 50%. При купувањето опција маргионалниот трошок во секој нареден, дополнителен месец, е помал од оној во претходниот. Ова, исто така, значи дека пут опциите можат да бидат екстензирани многу ефикасно во поглед на трошоците. Доколку еден инвеститор има шестмесечна пут опција на хартија од вредност со определена специфична или *strike* цена, таа може да се продаде и да се замени со 12-месечна опција со истата *strike* цена. Ова може да се прави постојано. Таквата практика е наречена “*rolling*”, односно “*put rolling*”.

Со *rolling* опциите и одржувањето на *strike* цените блиску до, но не и подолу од пазарната цена инвеститорот може да го користи *hedge*-ингот многу години. Ова е многу корисно заради поврзаноста со високи левереџ инвестиции, како и со индексните фјучерси или позициите на акциите. Намалувањето на трошоците со додавање дополнителни месеци за пут опцијата, исто така, креира можност за користење “календарско ширење” за ставање евтин *hedge* на местото на некој датум. Календарското ширење се создава со купување долгорочни пут опции и продавање краткорочни пут опции според истата специфична или *strike* цена.

Опасноста, пак, се состои во тоа што инвеститорскиот *downside risk* е непроменет за момент, и доколку цената на акциите значително опадне во следните неколку месеци, тогаш инвеститорот може да се соочи со донесување потешки одлуки. Дали тој/таа треба да практикува долги пут опции и да ја изгуби нивната преостаната временска вредност? Или, инвеститорот треба да ги купи назад кратките пут и ризик опции, ангажирајќи дури и повеќе пари при загубарска позиција? Во поволни околности календарското растегнување на пут опциите може да резултира во евтин долгорочен *hedge*, а потоа може да се изврши пут *rolling* на неопределено време. Но, како и да е, инвеститорите мораат да ги разгледаат сценаријата многу внимателно за да се осигураат дека тие биле претпазливи во однос на воведувањето нови ризици во нивните инвестициски портфолија. *Hedging*-от

вклучува заземање врамнотежена позиција во деривативи за да се билансираат какви било добивки или загуби во основните средства. *Hedging*-от се обидува да ја елиминира нестабилноста поврзана со цената на средствата преку заземање позиција за врамнотежување, спротивно на она што инвеститорот во моментот го поседува. Од друга страна, главната цел на шпекулацијата е да се профитира од облогот во насоката според којашто ќе се движат средствата. *Hedge-like mutual funds* се уникатен и, во голема мера, неистражен агол во областа на заедничките фондови. Уникатните и единствени инвестициски перспективи и алатки ги издвојуваат нив од останатите придонеси на заедничките фондови и им обезбедуваат долготрајна позиција во рамките на оваа област. *Hedging*-от може да се согледа како трансфер на непожелен ризик од портфолиото на менаџерот кон осигурувачот.

Прилејска Пиварница

Напиши збор за...

Анкица Стојаноска

И, беше збор за...! Напиши збор! Било кој збор... и исцеди од него сок! Најди ја смислата во буквата или поточно во секоја нејзина точка. Од ништожните и немоќни точки ослушнувај го специфичното дишење. Тивко движи го погледот за да не им го нарушиш ратамот! Имаат буквите душа, зашто ти си им вдахнал од својот здив. Играат пред тебе знаците и се реифицираат во коси, криви, прави, долги, танки, задебелени, составени, прекинати, кратки... Фатени за раце, тие го танцуваат валцерот на немата музика за да стигнат до вливот: да ја обликуваат голтката за оној што ќе го впира духот на другиот. Голтката станува место за одмор и натопување на исушените точки од мигот пред следното заустување. Помилувај ги и тие ќе почнат да пејат, налути им се и тие ќе станат остри, голи и предупредувачки. Внеси ја во нив бојата на мислата и вкомпонирај ја синтаксичката целина за да бидеш разбран или да ги разбереш пораките отспротива. Погледни, пак си напишал значајка, што го бара следниот составник од точки... или сите наредни мисловни семиња, за да се роди спознајата.

Отпрвин ќе пелтечиш и ќе се бориш да им ја откриеш формата, да им ја скицираш исполнетоста и да ги дефинираш во мемориското сандаче, а подоцна тие сами ќе се проектираат од темните агли на умот, па кога ќе се спојат со светлината започнуваат да ја зрачат мудроста. Нема да размислуваш како изгледаат, зашто веќе еднаш си ги запознал, си ја почувствувал нивната сервилност и тие бесчујно ти се покоруваат и те слушаат, па така напластени само чекаат да бидат повикани и отелотворени. Ти си господарот, а тие слугите! Единствено во интегралноста се цели и ја наоѓаат смислата за сопствениот опстој, а најчесто стражарат пред твојот сигнал да ги оживотвориш во белилото. Кога стојат сами, тогаш се најсуптилни. Тогаш, во нивната минијатура, привидна минимизираност и оголеност за миг вршати нашата свест, потсвест или изгубеност во вриежот на фатените и победени знаења!

Повикува пеколната потреба да се оди натаму и да се открие енигмата на мисловното обликување во аз, буки, веде, глаголи... А глаголењето е само забрзано букворедење во етеричноста на денот.

Втор ден

Збор: краток - еден слог, долг - два... или повеќе слога,

Трет ден: ЗБОР!

А, потоа, како најмеката дланка на девојката и како најтоплиот поглед од љубената буквите се втиснуваат на челото и пулсираат во слепите очи. Тука растат и се редат точките за составки, тука се собира есенцијата од виденото и слушнатото, па тече во флуидот и се компонира во значајноста. Несвесното станува свесно единствено со бојата на љубовта. Можеби од сите чувства само љубовта успеала да ги собере најтоплите бои, па затоа нејзината појавност е тајна, нечујно владеење што може да убие ако буквите и направат лоша комбинација на боите.

Љубовта и нејзините бои се афродизијакот за буквите, зборовите, мислите, пораките, знаењето или безвредното жедно упориште во коешто замрел мртвиот збор.

Индивидуализмот versus колективната свест

Виолета Глигоровски

Човековата природа е диференцирана од едно иманентно телеолошко егзистирање на индивидуалитетот. Имено, тоа е она што не апстрахира од материјализмот и ни додава една повисока вредност на егзистирање. Вредност во која сопствената самореализација има кулминативен карактер. Парадоксално, но вистинито: она што е антипод на нас самите, тоа не дефинира, во случајов, колективната свест.

Сите ние егзистираме во некое ограничување што, како такво, нас не дефинира, туку само ни дава позиција, од каде што дејствуваме. Колективноста, изразена во форма на општество, култура или систем на вредности, е само основа на којашто натаму го градиме индивидуалитетот. Колективноста е комодитет, а индивидуализмот е конструктивно рушење на комодитетот. Индивидуализмот, како авангарда на постоењето, се наметнува низ субјективната призма на визуелизација на стварноста и егзистенцијата воопшто. Она што го нуди колективната свест е само состојба, но не и иницирање и градење сопствени ставови преку коишто добиваме афирмација на сопственото битие. Токму и нашето егзистирање е во постојан конфликт меѓу нас самите, како индивидуалци, и оној систем или форма во којашто егзистираме, на микро и макро ниво. Или, конфликт што подоцна би не дефинирал нас и нашата цел на постоење.

Решавањето на конфликтот не е адаптацијата во формата во којашто егзистираме, туку критка на содржината во формата, давајќи еден сопствен став на нештата. Тој став е обликот преку којшто се афирмираме себеси како индивидуалци, надвор од формата на колективната свест. Адаптацијата со својот дуалитет има негативна конотација, кога станува збор за колективната свест, наспроти решавањето на постојниот конфликт. Објективизацијата на сопствените ставови е сублимат на нашата

вечна борба меѓу себе и она што постојано не конфронтира, а тоа е колективната свест.

Оној момент кога објективно ќе ја перцепираме својата субјективност, тоа е моментот кога стануваме индивидуалци.

We are progress

Христина Михајловска

OECD (Организација за економска соработка и развој) по повод 50-годишнината од своето основање, во периодот од 01 декември 2010 год. до 01 март 2011 год., објави повик за натпревар на млади лица на возраст од 18 до 25 години, преку изработка на краток видео запис на англиски или француски јазик на тема "Прогрес е...". На овој натпревар, со своја видео презентација, учествуваше и Христина Михајловска, студентка од прва година на Економскиот факултет – Прилеп, под менторство на пом. лектор Никола Димески. Во продолжение следи текстот презентирани во краткиот видео запис.

Progress is something that moves the society forward, a driving force that means conquering new spaces, even planets and making life better. Many people relate "progress" with a new discovery or some revolutionary invention, a new medicine, vaccine or a better, smaller computer. But for me progress is everything that moves the society one step forward in the battle with time and space.

Progress is saving the ozone layer, progress is saving the planet and setting new standards to slow the global warming. Even, throwing that little piece of paper in the garbage and not on the streets is progress.

Statistics says that every year 15 million children die of hunger and nearly 3 billion people in the world today struggle to survive on 2 US dollars. Progress is solving these issues. Lowering the number of children starving even for a bit is what progress is.

Beyond everything we have to understand that progress is in us, is part of us and that progress lays in our hearts. We are the ones that anticipate changes because our lives and our place on this planet depend on progress. We are

that driving force that builds and creates, but also destroys.

We are progress.

Интервју со г-дин Илијанчо Гаговски Канал ВИЗИЈА

Господине Гаговски, денешното предавање на Економскиот факултет-Прилеп беше на тема „Технологиите и колку тие се катализатор во општеството“. Колку Microsoft е катализатор на глобален план?

Најпрвин благодарам за поканата да учествувам во Вашата емисија и благодарам што присуствувавте на моето предавање. Улогата на технологиите во општеството е интересна тема, секако, пред сè, заради тоа што тие, според својата природа, особено овие нови технологии - интернетот и компјутерската технологија - предизвикуваат едно невидено забрзување на развојот на општеството, поточно, невидено во човековата историја досега. Информациската технологија, е клучна во тој процес, а Microsoft, пак, е клучниот играч во информациската технологија, и тоа повеќе од 30 години. Тоа е компанијата којашто, уште во самиот страт имаше визија, а тоа е

компјутер на секоја маса и во секој дом. Таа визија Бил Гејтс ја имаше во почетокот на 80. години на минатиот век, кога за останатите тоа беше небулозно. Неговата визија од 80. години на 20. век доживеа реализација во 90. години на 20. век и тука е клучниот успех на Microsoft. Таа го донесе компјутерот како алатка со којашто може да располага секој човек. Огромните можности, што софтверот ги овозможува, станаа лесно достапни за сите. Втората визија, којашто Microsoft ја проектираше, е да им се овозможи на луѓето ширум светот, со помош на информациската технологија, да го реализираат својот целосен потенцијал.

До каде сте ние на тој пат?

Тоа е процес што нема крај, но сосема е извесно дека Microsoft учествува директно во искористувањето на тие потенцијали. Но, и тоа е период што останува зад нас и сега се наоѓаме на прагот на еден нов период во којшто главната улога ја има *cloud computing* како нова парадигма во информациската технологија и Microsoft повторно тука се позиционира како лидер.

Што значи тоа?

Тоа значи дека информатичките услуги, софтверот и апликациите ќе ги добиваме и консумираме повеќе во вид на услуги, а не во вид на производ. *Cloud* е затоа што ресурсите, хардверот, апликацијата, системскиот софтвер се наоѓаат некаде физички, можеби, во Ирска или Белгија, во зависност од тоа каде е центарот на податоците, но нас тоа воопшто не не интересира. Вие пристапувате преку интернет на тие сервиси и ги користите онолку колку што Ви требаат, а тоа е нешто што сами ќе го определите. За неколку години ова ќе биде основниот начин на којшто ние ќе ја консумираме информациската технологија.

Која беше потребата да се отвори претставништво на Microsoft во Република Македонија?

Канцеларијата е отворена во 2004 година. Идејата на Microsoft е физички да биде присутен во поголем број земји каде што има услови за тоа, а во моментот тоа се 100 земји од вкупно 200. Секаде каде што функционира

законот за интелектуална сопственост *Microsoft* има своја канцеларија. Пиратеријата во Република Македонија во 2004 година беше 80%, а досега успеавме да ја намалиме на 65 %. Во Европската унија таа изнесува под 50% што, секако, тоа за нас е успех.

Во која насока ќе се движат новините во Microsoft?

Иновациите можеме најмногу да ги очекуваме, како што и претходно кажав, во сегментот на *Cloud computing*, како нова парадигма во информациската технологија.

Како до размена на студенти и пракса во странство? АИЕСЕК-Прилеп

Во овој број на „Еквилибриум“ ќе Ве информираме за можностите за изведување пракса во странство преку АИЕСЕК, а ќе бидат презентирани и примери на странски студенти кои во моментот престојуваат во Македонија. Во овој период во АИЕСЕК Македонија работат повеќе странски студенти, а дел од нив го споделија своето искуство и со нас.

„Многу ми е мило што работам во националниот одбор на АИЕСЕК Македонија. Ова искуство е многу важно за мојата натамошна кариера, поради фактот што многу австриски компании имаат претставништва тука, во Македонија, како и во останатите земји од Балканскиот регион. Спознавањето на менталитетот на луѓето, запознавањето со нивната култура и културата на водење бизнис е многу значајна предност, кога станува збор за барање работа во Австрија.“ изјави Стефан Кропф, кој е дипломиран студент од Австрија, а во моментот работи во АИЕСЕК Македонија како одговорен за бизнис контакти на организацијата. „Заради тоа што Австрија има блиска историја со земјите од Балканот и многу луѓе оттука емигрирале во Австрија, во мојата земја, во голема мера може да се почувствува балканскиот дух. Но, сепак има голема разлика од одење во ресторан во мојот роден град и играње оро во македонска кафеана.“ Ања Дворникова, која во моментот е претседател на АИЕСЕК Македонија, е од Новосибирск, Русија и живее во Македонија речиси две години. Таа зборува за нејзиното искуство во Македонија, како и за искуството што го здобила работејќи во други држави.

Овие примери покажуваат дека мобилноста на студентите е од голема важност за нивниот личен напредок и искуството што го стекнуваат. Искуството, што во моментот го градат Ања и Стефан, покажува дека не е важно од каде доаѓаш, туку важно е да правиш позитивни промени во општеството и врз себе. Најважно е тоа дека треба да се донесуваат храбри одлуки.

Во изминатиот месец АИЕСЕК Прилеп беше организатор на Меѓународната конференција MILDS 2011 (*Macedonina International Leadership Development Seminar*), односно конференцијата за развој на лидерските способности. Оваа конференција се одржа во хотелот „Цар Самоил“ - Струмица и траеше четири дена. Притоа беа организирани бројни сесии и работилници. Гала вечерта на семинарот ја отвори деканот на Економски факултет-Прилеп, проф. д-р Ѓорѓи Манчески кој, со своето присуство, покажа дека ја поддржува иницијативата на студентите и нивната заложба за поголеми искуства. Овој настан беше поддржан од локалните компании и бизнис секторот. На овој начин се овозможи постигнување на дел од целите на нашата организација, т.е. поврзување со реалните потреби на бизнис секторот.

Преглед на Македонската берза

Анета Ристеска

Пазарот на капитал претставува клучен сегмент од финансискиот пазар, што придонесува за заживување на економските активности во една националната економија и го олеснува процесот на финансирање на деловните субјекти. Доколку се согледа состојбата во Република Македонија, може да се каже дека овој пазар сè уште недоволно е развиен. За разлика од пазарите на капитал во развиените земји и останатите земји во транзиција, почетоците на креирање пазар на капитал во Република Македонија започнуваат многу подоцна, односно во деведесеттите години на 20. век. Во насока на креирање институционална основа за развој на пазарот на капитал, на 13.09.1995 година, беше формирана Македонската берза на долгорочни хартии од вредност, но за првпат берзанското своно, што го означува почетокот на трансакциите, се слуша на 1996 година. Во моментот на основањето берзата ја сочинуваа 19 членки, и тоа: 13 банки, 3 осигурителни друштва и 3 штедилници.

Тргувањето на берзата се врши на официјален и неофицијален пазар, и тоа пет денови во текот на неделата (од понеделник до петок), а најголем дел од остварениот промет се должи на реализираните трансакции со акции, што воедно се и доминантните хартии од вредност, додека тргувањето со обврзници е незначително. Од друга страна, финансиските деривати сосема се непознати во работењето на берзата. Благодарение на БЕСТ системот, тргувањето целосно е автоматизирано и системот може да се окарактеризира како “пазар придвижуван од налози”. Тргувањето се одвива без извикувања и на “растојание”, бидејќи сите брокери се поврзани преку електронски пат.

Македонскиот берзански индекс (МБИ10) за првпат е воведен на 04.01.2005 година и со неговата пондерација, преку пазарната капитализација, се овозможува

пореално прикажување на движењата на цените на берзата. Освен тоа, постојат и ценовен непондериран индекс на јавно поседувани друштва (МБИД), што се пресметува од 2007 година со базна вредност од 10 000 индекси поени и индексот на обврзници (ОМБ), што се пресметува од 2006 година и има почетна вредност од 100 индекси поени.

Светската економска рецесија, меѓу другото, имплицираше негативни последици врз економскиот развој во нашата земја, а овие настани се рефлектираа и врз нормалното функционирање на Македонската берзата на долгорочни хартии од вредност. За тоа сведочат и податоците што се дадени во прилог, а се преземени од официјалната интернет страница на Македонската берза на долгорочни хартии од вредност.

LUKAS
SPORT

<i>Берзански показатели</i>	Јануари – Декември 2009	Јануари - Декември 2010	% промена
Промет (денари)			
Класично тргување	4.098.905.714	3.269.539.610	▼ 20,23
Акции	2.794.489.319	2.017.360.721	▼ 27,81
Обврзници	1.304.416.395	1.252.178.889	▼ 4,00
Просечен дневен промет (денари)	16.798.794	13.237.002	▼ 21,20
Просечен дневен број трансакции	141	104	▼ 26,16
Блок трансакции	2.609.499.924	2.532.650.767	▼ 2,94
Јавни берзански аукции	23.927.852	40.772.697	▲ 70,40
ВКУПНО	6.732.333.490	5.842.963.073	▼ 13,21
Број на трансакции			
Класично тргување	34.396	25.697	▼ 25,29
Блок трансакции	28	28	-
Јавни берзански аукции	13	16	▲ 23,08
Вкупно	34.437	25.741	▼ 25,25
Пазарна капитализација (денари)			
Пазарна капитализација на акции	122.080.076.689	122.577.939.865	▲ 0,41
Берзанска котација – акции	38.885.764.303	30.442.607.676	▼ 21,71
Пазар на АД со посебни обврски за известување	83.194.312.386	92.135.332.189	▲ 10,75
Пазарна капитализација на обврзници	14.883.330.348	12.511.677.891	▼ 15,93
Вкупна пазарна капитализација	136.963.407.038	135.089.617.756	▼ 1,37
МБИ-10	2.751,88	2.278,92	▼ 17,19
МБИД	3.035,98	2.458,58	▼ 19,02
ОМБ	110,06	116,13	▲ 5,52
Број на котирали друштва	36	34	▼ 5,56
Број на денови на тргување	244	247	▲ 1,23

<i>ХВ</i>	<i>макс</i>	<i>мин</i>	<i>почетна цена</i>	<i>последна цена</i>	<i>Тран- сакција</i>	<i>количина</i>	<i>вредност</i>
KB	3.500,00	3.350,00	3.350,00	3.450,00	69	2.816	9.754.941,00
ALK	4.490,00	4.050,00	4.099,00	4.350,00	82	1.971	8.435.471,00
TPLF	3.844,00	3.399,00	3.399,00	3.658,00	52	1.576	5.863.840,00
STIL	223,00	180,00	180,00	209,00	88	18.350	3.614.910,00
GRNT	618,00	560,00	568,00	600,00	50	5.297	3.164.555,00
MPT	29.322,00	25.650,00	25.650,00	29.320,00	30	91	2.509.816,00
STB	3.380,00	3.000,00	3.001,00	3.250,00	13	241	780.424,00
SPAZ	7.300,00	6.999,00	6.999,00	7.300,00	4	70	497.455,00
MTUR	2.850,00	2.750,00	2.750,00	2.765,00	9	178	496.700,00
MPOL	240,00	222,00	222,00	240,00	3	1.675	399.588,00

Економски факултет - Прилеп
 Центар за перманентно професионално усовршување
 организира предавање од областа на
БРЕНД МЕНАџМЕНТ на тема
Корпоративната култура како основа за градење на препознатлив БРЕНД
 предавач
 Сашко Миленкоски
 Управител на EuroNetCom

Предавањето ќе се одржи на 03.03.2011 година во 11 часот
 Амфитеатар III

Економски факултет - Прилеп
 организира
 предавање
 на тема
ТЕОРИЈА НА ИГРИ БЕЗ ГРАНИЦИ
 предавач
 Рената Петревска Нечковска
 проект координатор

Предавањето ќе се одржи на 10.02.2011 год. во 11.00 часот
 АМФИТЕАТАР II

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ ПРИЛЕП
 организира предавање на тема
**ИНФЛАЦИЈАТА ВО РМ
 И ПЕРСОНАЛНИОТ КАЛКУЛАТОР ЗА ИНФЛАЦИЈА**
СЕА
 предавач
 Христијан Ристески
 Центар за економска анализа

предавањето ќе се одржи на 14.03.2011 год. во 12.30 часот
 амфитеатар III

Економски факултет - Прилеп
 Центар за перманентно професионално усовршување
 организира предавање на тема
**ТЕХНОЛОГИИТЕ КАКО
 КАТАЛИЗАТОРИ НА ИДНИНАТА**
 предавач
 Нилзијо Гатевски
 директор на MICROSOFT во Македонија

предавањето ќе се одржи на 10.03.2011 година во 11.00 часот
 амфитеатар III

Економски факултет - Прилеп

ул: Ѓорче Петров бб
7500 Прилеп
тел: 048 / 427-020, 427-021
e-mail: eccfp@uklo.edu.mk
www.eccfp.uklo.edu.mk